

boru). Metody konspirativní práce nedovolují, aby tito činovníci ROH byli vybráni svobodnou volbou na demokratickém základě z osazenstva závodu. Výběr provádí proto KOR (krajská odborová rada), která pověří důvěrníka jeho funkcí. Další dva členy závodní skupiny vybere si závodní důvěrník sám z nejspolehlivějších zaměstnanců závodu. Neznamená to však, že je nutno zakládat závodní organizaci za každou cenu, naopak, kde to z konspirativních důvodů není možné, pracuje závodní důvěrník zatím sám, neinformuje nikoho v závodě o své práci a o činnosti ROH. Vyhledne si však spolehlivé pracovníky, aniž je zatím do něčeho zasvěcuje a má je pouze v evidenci, až bude třeba, aby jim svěřil konkrétní pracovní úkoly. V žádném případě nesmí nikoho v závodě ani nikoho ze svých známých nebo snad z jiných pracovníků odborového hnutí, které snad osobně zná, informovat o ROH a je povinen na jakýkoliv dotaz každému popřít svou účast na činnosti ROH. S každým, kdo by porušil tyto nejzákladnější zásady konspirativní práce, naloží ROH jako se zrádцем. Závodní důvěrník smí být ve styku pouze se svou spojkou z KOR, od níž přijímá pokyny a jíž sděluje vše, co si přeje oznámit vyšším orgánům ROH. Touto cestou může také oznamovati své námítky proti směrnicím a pokynům vyšších orgánů ROH, své podněty, návrhy atd. Spojka musí všechny takovéto stížnosti a náměty bezpodmínečně hlásit vyšším orgánům a tak je zaručeno, že naši pracovníci v závodech budou mít přímý podíl na usneseních a rozhodnutích vyšších orgánů ROH, a že bude v hnutí zachován princip demokracie v nejvyšší míře, jak to dovoluje konspirativní charakter naší práce. Ostatní členové závodní skupiny nemají a nesmí mít ani vyhledávat styk s vyššími orgány nebo s ostatními pracovníky ROH. Dokud nebudou vydány jiné pokyny, nesmí být v závodech rozšiřována organizační síť nad tuto tříčlennou závodní skupinu.

2. Aktuální pracovní úkoly:

Závodní důvěrník musí si na základě směrnic vydávaných ÚRO ujasnit hlavní zásady a cíle ROH.

Musí bedlivě sledovat poměry v závodě po stránce politické — názory dělnictva, politické hnutí v závodech, vztahy dělnictva a úřednictva, vedení závodního osazenstva, hospodářské — stav výroby a výrobních prostředků, sociální — zásobování zaměstnanců, mzdy a platy, poměry v závodním výboru nebo v důvěrnickém sboru a poměr dělnictva k těmto orgánům, vojenské — Werkschutz,² jeho početnost a výzbroj, přípravy vojenské k obraně závodu, po př. k jeho zničení, PO,³ její výcvik a možnost využití jí jako závodní milice, zjišťovat, jak by bylo možno dělnictvo závodu vyzbrojit, kde je možno opatřit si zbraně a jaké přípravy je třeba podniknout k obraně závodu před zničením.

O všem, co zjistí, informuje organizaci a zařídí se dále podle jejích příkazů. Při tom je třeba, aby zachovával naprostou disciplínu, neboť všechny nedůslednosti a neukázněnosti ohrožují jak práci v závodech, tak i celou organizaci.

AÚD KSČ Praha. 1945/740. Cykl.

[197]

1945, duben. Boskovice. — Pokyny ilegálního okresního národního výboru¹ místním národním výborům s vytýčením úkolů v posledních dnech války a v prvních dnech po osvobození.

Předběžné pokyny

a směrnice pro práci místních Národních výborů

Aby přípravy a dispoice pro přebírání správ obcí, předběžná činnost MNV a provádění celé

² Werkschutz — závodní ochrana, nacistická polovojenská organizace, která střežila závody a továrny.

³ PO — protiletectká ochrana, organizace ustavovaná za války v továrnách z tzv. protektorátních příslušníků.

¹ Vytváření ilegálních národních výborů na jaře 1945 značně zesílilo nejen na Moravě, ale i v Čechách. Ve zprávě I. krajské konference KSČ pražského kraje po osvobození se o tom říká: „Už v dubnu byly podle po-

akce byly pokud možno v celém politickém okrese boskovickém jednotné, vydává okresní Národní výbor v Boskovicích tyto závazné pokyny a směrnice:

1. Výběr osob do místních Národních výborů.

Místní národní výbory (MNV) mají být orgánem jednotného národního boje proti německým okupantům, po osvobození v přechodném období demokratickým orgánem veřejné správy.

Složení: Osoby ryzího charakteru, socialisticky uvědomělí — levicová většina. Počet: Ne větší obecního zastupitelstva. Vyloučení jsou předem fašisté, zrádci a kolaboranti. Je to síť, dnes dosud ilegálně pracující přesně podle konspiračních zásad, která musí hrát důležitou a významnou úlohu v boji za svržení německých uchvatitelů, v boji za osvobození naší vlasti. Po osvobození vytvoří základní kámen nového, demokratického, socialistického života. Pozor na karieristy! Jde o práci důležitou a zodpovědnou, z níž každý bude klásti účty, ne o tituly a funkce. Ve větších místech zřídí MNV tyto odbory: a) bezpečnostní, b) zásobovací, c) hospodářský, d) vojenský, e) osvětový a školský.

Cílem je hladké převzetí moci, zabezpečení pořádku, správné zásobování a plynulost hospodářského života.

2. Vojenské úkoly místních Národních výborů (MNV):

A. Před příchodem osvobozenecých armád.

1. V mezích místních prostředků být nápomocni postupu osvobozenecých armád.
2. V mezích možností zamezit ustupujícím německým armádám ničení, rabování a odvážení všech hodnot a materiálu z naší země.
3. Získávání vojensky důležitých informací [zpravodajská služba].
4. Sabotáže všeho druhu.

kynů ustavovány v místech ilegální národní výbory, v závodech závodní rady a utvořeny revoluční gardy.“ (AÚD KSČ Praha, f. 19, inv. j. 1.)

Rada velmi cenných zpráv o vzniku a činnosti ilegálních národních výborů na jaře 1945 je soustředěna ve Státním ústředním archivu v Praze, f. MV, inv. j. B 2911.

Následující výňatek ze zprávy ONV v Dačicích ukazuje, jak ilegální nár. výbory vznikaly a jak pracovaly.

„I. Vznik národního výboru.

Vznik okresního národního výboru v Dačicích nutno ztotožňovat se vznikem místního národního výboru.

Tento výbor vznikl z několika složek, které pracovaly zpočátku odděleně a na sobě nezávisle. První takovou skupinou byla skupina partyzánů, která měla své středisko na okrese v hlubokých rozsáhlých lesích Šašovice — Želetava a která byla vedena partyzánem Augustinem Mrvkou ze Šašovic. K této partyzánské skupině patřili i četní členové z města Dačic, obce Bílkova, Kostelního Vydří a j.

Vedoucí spojkou v Dačicích byl partyzán Josef Augustin, nynější předseda MNV ve Slavonicích. Úkolem této skupiny bylo působit záškodnický v týle německé armády, rušit spoje pro přepravu Němců a pod. Největší akcí její bylo vyhození železničního mostu u Dačic dne 1. května 1945, při kteréžto akci byl zastřelen a zahynul vedoucí partyzánů Aug. Mrvka.

Tato skupina partyzánů navázala spojení s druhou ilegální skupinou, která byla prvním podzemním národním výborem v Dačicích, a to skupinou příslušníků komunistické strany. Vznik této skupiny se datuje 25. březnem 1945. Členové skupiny (zpočátku 6 lidí) scházeli se tajně na různých skrytých místech ve městě, nejčastěji však v lesní restauraci „Kolíbka“ v Zahrádeckém lese u Dačic. Schůze této skupiny byly tajné, bezpečnost v jednání střežili již spojky z řad mladých chlapců. Jakýmsi vedoucím této skupiny byl dělník Karel Nehyba. Skupina propracovala především síť spolehlivých osob, které budou v čas potřeby zavolány jako obránci a bojovníci města. Skupina měla několik střelných zbraní.

Neplánovitěji postupovala třetí skupina, jsouc složená z osob dříve od Němců vězněných, pronásledovaných nebo těch, kteří finančně podporovali persekované české rodiny za okupace.

Vedoucím této skupiny byl ředitel okresní nemocenské pojišťovny a nynější předseda okresního národního výboru Josef Codr. Skupina, která datuje svůj vznik počátkem dubna 1945, navázala brzo spojení se skupinou příslušníků komunistické strany, skupinou partyzánů a po doplnění i zástupcem čsl. armády, vystupovala již od půli dubna 1945, ovšem ještě skrytě, jako oficiální národní výbor v Dačicích.

Členové, kterých bylo nejdříve 16 a později 24, rozdělili si již jednotlivé úkoly a pracovali již plánovitě na důležitých úkolech, které bylo nutno zavčas připravovat, jako: zajištění a odstranění Němců a kolaborantů z veřejného života, zajištění německého majetku, zvláště velkostatku a p.“ (SÚA Praha, MV, B 2911-Dačice.)

B. Po příchodu osvobozeneckých armád.

1. Svými vojenskými orgány a prostředky zajistiti existenci MNV a provádění všech jeho nařízení.

2. Zajistiti: a) všechny podniky v místě důležité pro zásobování obyvatelstva, b) všechny prostředky pro spojení a dopravu, c) všechny nebezpečné osoby (Němci, zrádcové a kolaboranti).

3. Býti k dispozici příchozím jednotkám a administrativním orgánům osvobozené armády v provádění všech jimi nařízených akcí (mobilisace, ubytování, doprava, spojení, zpravodajství a pod.).

4. Provádění těchto vojenských úkolů:

Tak jako k provádění jiných odborných úkolů, tak i k provádění těchto vojenských úkolů si vyhledá MNV ihned vhodnou osobu (pokud možno vojenského odborníka), která vše musí organisovat a řídit a za splnění výše uvedených úkolů [je] plně odpovědná.

Prostředky k provádění těchto úkolů:

K bodu a) 1—4: Organisujte ihned malé bojové skupiny v počtu 2—5 mužů odhodlaných a krajně spolehlivých, t. zv. „Bojůvky“, které si samy opatří zbraně a trhavin (přepady, krádežemi a pod.). Jest tedy povinností vojáka — člena MNV — organisovat ihned „Bojůvky“, které opatří pokud možno nejvíce zbraní, trhavin, granátů a pod. k provádění uvedených úkolů.

K bodu a) 3: Získávat přesné zprávy všeho druhu v nejširším okruhu, t. j. o umístění a stavu německých jednotek, jejich výzbroje a zajištění, umístění a ochrana skladů všeho druhu, umístění a druh překážek, jejich obrana, zaminované úseky silnic a jiné informace potřebné jednak pro bojovou činnost „Bojůvek“ a kterými můžeme značně přispět osvobozeným armádám.

Láska k osvobozené vlasti, upřímné pochopení pro spravedlivé třídně socialistické uspořádání nového státu, přísná vojenská kázeň, statečnost a krajní spolehlivost jsou vlastnostmi členů „Bojůvek“, které jsou zárukou vojensky dokonalého zvládnutí situace.

K bodu b) 1. Členové „Bojůvek“ (URA) tvoří první bezpečnostní orgány MNV, asistují při přejímání moci MNV a dbají na řádné provádění všech jeho nařízení.

K bodu 2. Tyto podniky nutno ihned míti v evidenci. Střežení provedou „Bojůvky“, pro něž platí předpisy (ihned) jako pro vojenské strážce. Jejich síla se řídí důležitostí podniku, smyslem obyvatelstva pro kázeň a pořádek.

K bodu 2.b) Jedná se o poštovní úřady, hovorny, železniční stanice. Dále nákladní a osobní auta, motocykly a jízdní kola, rovněž i množství možných povozů a koňských potahů. Pořídte si ihned evidenci.

K bodu 2. c) Zajištění se provede podle dispozic NV.

K bodu 3. Pořídte evidenci všech místností vhodných k ubytování mužstva, koní i vozidel všeho druhu. Připravte se na každou spolupráci s příchozími vojenskými jednotkami a úřady.

Organisace: Každá „Bojůvka“ má svého velitele. Všechny „Bojůvky“ v jedné obci jsou podřízeny jednomu veliteli, který je členem MNV, jemuž za vojenskou činnost odpovídá. Velitelé — členové MNV — jsou přes předsedu místního NV podřízeny vojenskému referentu okresního NV, který je členem okresního NV, jemuž za vojenskou činnost v okrese odpovídá.

Čím větší počet spolehlivých a lépe vyzbrojených „Bojůvek“, tím lépe splní místní i okresní NV svůj odpovědný úkol.

3. Zásobovací úkoly místních Národních výborů.

a) Zásobování bude jedním z nejdůležitějších úkolů Národních výborů, neboť pro první dobu se musí okres sám uživit. Místní NV určí proto již teď zásobovacího referenta, dle možností praktika v potravinářství, v každém případě člověka energického. Agenda musí být rychlá, pružná, nebyrokratická.

b) Zásobovací referent si zjistí v obci potravinářské podniky (mlýny, hosp. družstva, mlékárny, velkoobchody potravin, smíšené obchody, pekaře, řezníky, velkostatky) a dohodne se již teď o jejich zajištění s vojenským referentem NV. V každém případě musí být zabráněno

jejich vydrancování! Pokud není zásobovací referent odborníkem, seznamuje se zatím nenápadně s hlavními zásadami přidělového hospodářství.

c) Po převzetí správy místním NV uvědomí všechno obyvatelstvo, že dosavadní zásobovací předpisy zůstávají v platnosti a že musejí býti daleko přísněji dodržovány než dříve.

d) Svolá ihned majitele neb vedoucí místních potravinových podniků, uvědomí je o nutnosti přísného dodržování dosavadních předpisů zásobovacích, upozorní, že je zakázáno dodávat mimo okres Boskovice. Současně jim oznámí, že se smějí vydávat dávky potravin stanovené pro příslušné zásobovací období, potraviny však smí býti vydávány pouze na běžný týden, za žádných okolností dopředu. Přestupky proti této zásadě budou těžce trestány.

e) Zásobovací referent dozírá nad dodržováním vydaných příkazů se vši rozhodností, pozor na „černé“ porážky u rolníků, na „černé“ mletí u mlynářů.

f) Nestačí-li zásoby v obci krýti spotřebu, hlásí to ihned okresnímu zásobovacímu referentu. Není-li to zatím možné (obsazení okresního města provedeno později než některé obce) hledá pomoc u sousedních obcí, které mají přebytek.

g) Jelikož bude zapotřebí rychlého spojení s okresním zásobovacím referentem zajistí si potřebný počet posílů na kolech i motocyklech.

h) Dosavadní zásobovací aparát v obci mu stojí samozřejmě k dispozici, dle potřeby je oprávněn přibrat si vhodné osoby místní, pokud by tyto neměly úkolů ještě naléhavějších.

ch) Vůdčí zásadou zásobovacího referenta musí býti: Nepřerušiti plynulý hospodářský život, zajistiti spravedlivé rozdělení potravin, dodržování platných zásobovacích předpisů.

4. Referent pro hospodářské podniky.

Provede ihned soupis všech továren a obchodů vedených Němci, případně zrádci, zřídí, případně potvrdí závodní výbory již tam vzniklé a snaží se uvést v chod, pokud je to ovšem v dané situaci možné a vhodné, výroby v místních podnicích. Ve sporných otázkách se obrátí na okresního hospodářského referenta.

5. Při zajišťování zrádců a kolaborantů, jakož i jejich majetku postupujte rozhodně, ale ne ukvapeně. Nedejte se strhnouti k zajišťování osob jen z osobních důvodů. Každé rozhodnutí přezkoušejte! Shromažďujte průkazní materiál pro jejich obvinění ze spolupráce s Němci. Potvrzená a odůvodněná obvinění uschovávejte pro další soudní řízení. Jejich majetek zajistěte a zabraňte jeho vydrancování.

Je-li to možné, navažte spojení se skutečnými partyzány! Pozor na provokatéry! Škodte Němcům kde můžete, na každém kroku, ve dne i v noci. Je to neúprosný zákon války. Složíme-li ruce v klín, budeme za chvíli státi mimo. Buďte opatrní a ostražití, ne však ve vyčkávání, jak se situace vyvine. Jen činy jsou dnes našim heslem. Nemluvte však nikde zbytečně. Není ještě dnes zapotřebí, aby o Tobě všichni věděli. Gestapo má dosud oči i uši všude. Zachovejte bezpodmínečně dnes ještě zásady konspirace. Naše doba však již přijde co nejdříve. Pak budeme musít mluvit a jednat otevřeně a čestně.

Okresní národní výbor
v Boskovicích.

AÚD KSČ Praha. 1945/690. Cykl.

1945, duben. Řepín. — Provolání partyzánské brigády „Národní mstitelé“ o ustavení místního národního výboru.¹

¹ 26. 3. 1945 byla severně od Liběchova na Mělnicku vysazena skupina parašutistů, které velel major Kanišev a jejímž komisařem byl nadporučík 1. čs. armádního sboru v SSSR Oskar Beneš. 31. 3. vytvořila výsadková skupina, která navázala spojení s mělnickou podzemní organizací, partyzánskou brigádu, nesoucí název „Národní mstitelé“. Jejím hlavním opěrným bodem se stal Řepín.